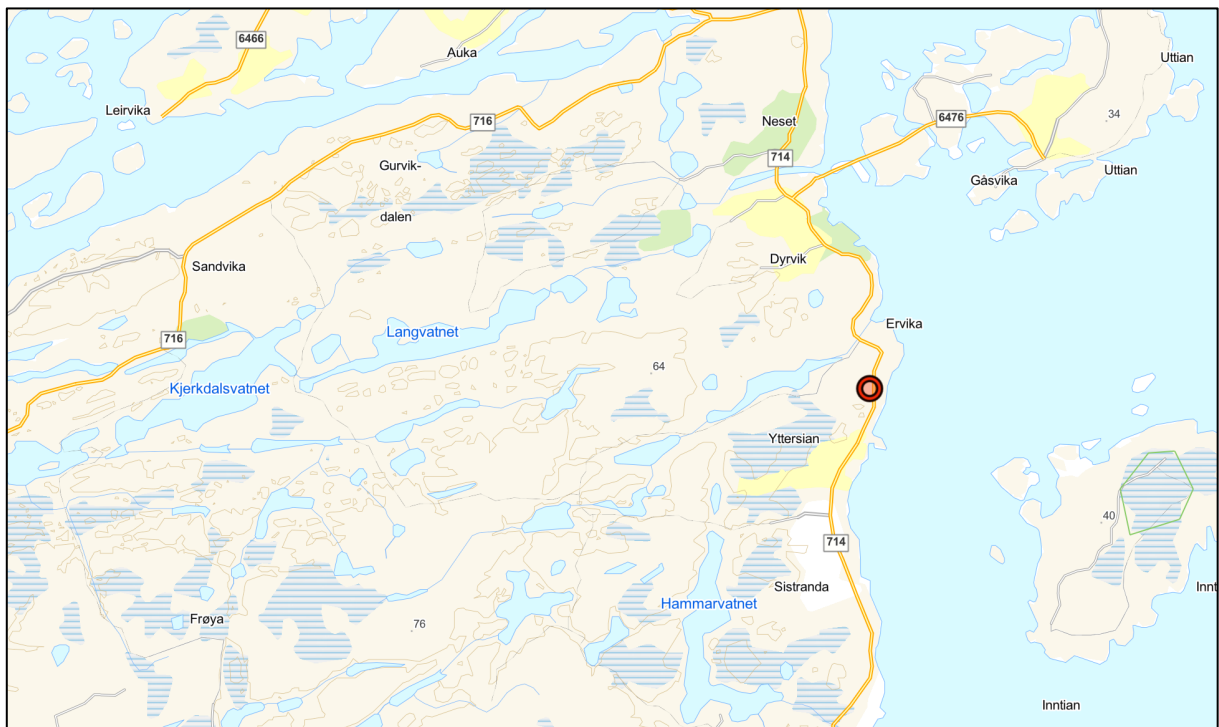

Notat

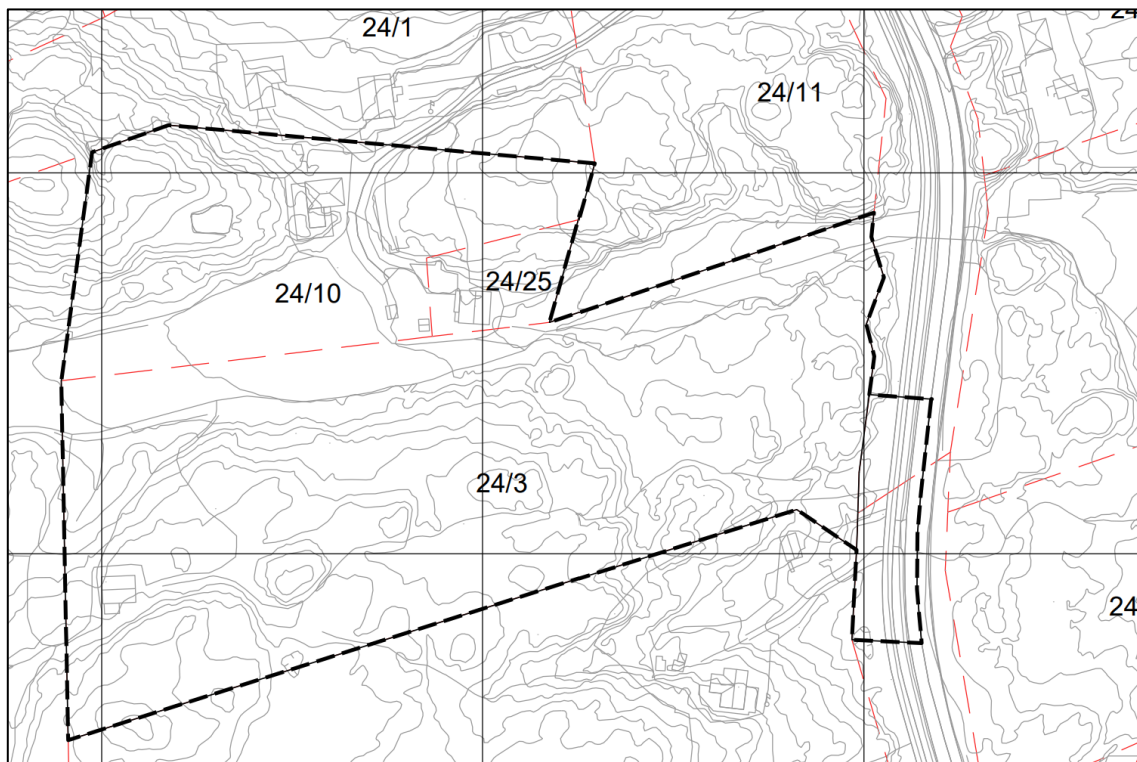
Utarbeidet av:	Natur og Samfunn AS v/Håkon Brandt Fjeld og Andreas Skahjem
Dato:	11.06.2024
Tittel:	Naturmangfold – Bergtun bofelleskap på Frøya
Revisjon:	Det er lagt til ny informasjon om jordbruksareal/myr og arten landøyde, samt også valg av trasé. Andre mindre justeringer er også gjort. 23.03.2026 - Iris Ringstad

Bakgrunn

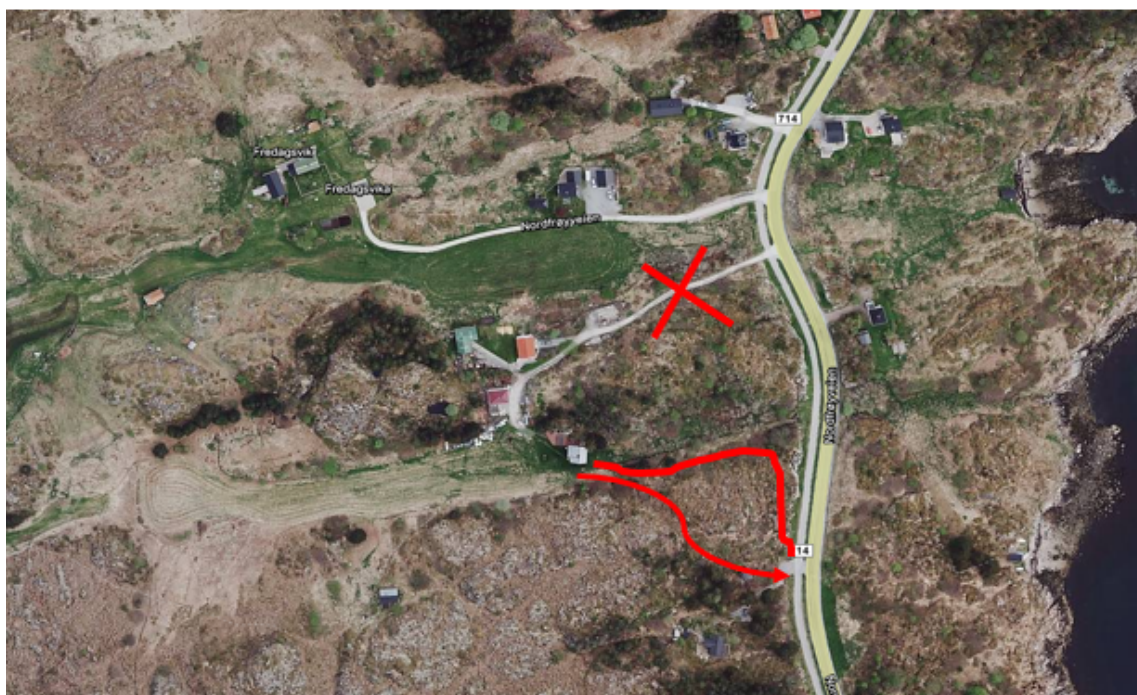
I forbindelse med en detaljregulering ved Fredagsvika nord for Sistranda i Frøya kommune (figur 1) har Natur og Samfunn AS vurdert mulige påvirkninger på naturmangfoldet og forholdet til §§8-10 i naturmangfoldloven. Det ble utført feltarbeid den 03.06.2024 av Håkon Brandt Fjeld. Det ble da gjort en vurdering av eksisterende registreringer. Området ble også gjennomført for rødlistede karplanter, moser og lav.

Figur 1. Det aktuelle området sin lokalisering øst på Frøya.

Figur 2. Planavgrensning.

Figur 3. Opprinnelig planskisse med to alternative traséer og eksisterende vei som ikke lenger skal brukes.

Planen innebærer etablering av ny adkomstveg til et eksisterende hus. Den tidligere veien som er markert med et kryss skal ikke lenger benyttes (Figur 3). Valgt trasé avviker fra linjene i figur 3, og ligger mellom disse (ca. 10 meter sørover fra nordligste trasé).

Kunnskapsgrunnlag

Naturtyper

De to alternative traseene (figur 2) vil begge berøre en lokalitet med kystlynghei (NINFP2010001019). Tilstanden på lokaliteten er vurdert til moderat og naturmangfoldet er vurdert til lite. Dette fører til moderat lokalitetskvalitet.

Tilstandsbeskrivelse fra naturbase:

- *Kalkfattig kystlynghei der brenning ikke har forekommet på flere tiår, og det ikke forekommer beite. Området vurderes å være i brakkleggingsfase, og det er oppslag av busker og kratt på skjermede områder. Det er grunnlendt mark i veksling. Det forekommer spredt med bergfuru og sitkagran. Tilstanden vurderes til moderat.*

Naturmangfoldsbeskrivelse fra naturbase:

- Kalkfattig til intermediær kystlynghei av fuktig type, og med litt innslag av terrengdekkende myr. Røsslyngen er dominerende i en degenereringsfase på grunn av manglende brenning og beite. Basert på områdets størrelse har artsmangfoldet blitt vurdert som moderat.

Figur 4. lokalitet med kystlynghei (NINFP2010001009). Foto: Håkon Brandt Fjeld, den 3.06.2024.

Kystlynghei er en åpen naturtype der vegetasjonen er utvikla over lang tid gjennom tradisjonell skjøtsel med sviing/brenning og beiting. Naturtypen har rødlistestatus sterkt truet (EN) på grunn av sterk tilbakegang grunnet opphørt/reduert drift som fører til gjengroing. På tross av dette er kystlynghei en av de vanligste naturtypene på Frøya, men den er etter hvert blitt mer sjelden både regionalt og nasjonalt, dette på grunn av gjenvekst, skogplanting og nitrogenforurensning.

Juridisk er også kystlyngheier med «svært høy», «moderat» eller «lav lokalitetskvalitet» en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven. Utvalgte naturtyper er naturtyper som enten er truet i Norge, er viktig for en eller flere prioriterte arter, er truet internasjonalt, eller har en vesentlig andel av sin naturlige utbredelse i Norge. I praksis har naturtypen en egen handlingsplan, eventuelle inngrep i kystlynghei skal også rapporteres inn av kommunen.

Tiltaket vil føre til noe arealbeslag i en lokalitet med kystlynghei.

Oppdyrkede arealer

Innenfor plangrensene er det oppdyrkede arealer som tidligere har vært myr. Flyfoto viser at området har vært dyrka mark i alle fall siden 1954. Det er usikkert når området ble dyrket sist, men området er registrert som fulldyrka jord i Kilden NIBIO, med verifiseringsdato 22.05.2020.

I forbindelse med geotekniske undersøkelser (19.11.2025) ble det gjennomført prøvegraving på tre punkter. Undersøkelsene viste torvlag på ca. 1,5–2 meter over sand, grus og stein. Det ble også påpekt at torva fremstod som vannmettet og lite omdannet.

Det er usikkert om vannmetningen på området er midlertidig (sesongbasert) eller om grunnvannstanden er permanent høy. En forutsetning for torv- og myrdannelse er at grunnvannsspeil ligger i eller nær markoverflaten gjennom mesteparten av året og dermed sikrer god markfuktighet og oksygenfattige forhold. Dersom vannmetningen er stabil/permanent, kan man derfor si at arealet igjen fungerer som myr. Området kan da karakteriseres som ei myr i gjengroing.

Dette er en naturlig prosess på oppdyrka mark hvor drenering ikke vedlikeholdes. Drenerende grøfter gror igjen og området mettes med vann. Mangel på oksygen fører så til en gradvis oppbygging av torv, og over tid vil området gå tilbake til myr. Det er usikkert per i dag hvor langt denne prosessen evt. kan ha kommet i det aktuelle området. Etablering av typiske myrarter (f.eks bjønnskjegg) kan imidlertid tyde på at området er i en tidlig suksesjonsfase.

Selv om hydrologien i området skulle være reetablert, vil arealet som følge av tidligere oppdyrking og drenering fremdeles måtte anses som betydelig eller sterkt endret. Tidligere

inngrep har påvirket torvstruktur, artssammensetning og økologiske prosesser, og slike effekter vedvarer ofte over lang tid. Myrøkosystemer har generelt lang gjenetableringstid, og det kan ta flere tiår før naturlig struktur og artsmangfold er reetablert.

Rødlistearter

Det er registrert rødlistede fuglearter i nær tilknytning til planområdet; grønnfink (VU), Tjeld (NT) og stær (NT). Dette er arter som er typiske for det mosaikkpregete kulturlandskapet på Frøya langs strandsonen. Selve tiltaksområdet har særlig potensiale for kulturlandskapsfuglene stær (NT) og grønnfink (VU).

Det nordligste veialternativet vil berøre en del buskvegetasjon som er egnet som hekkeplass for disse artene. Utover dette forventes ingen store konsekvenser på fuglelivet i området.

Det er også registrert kysthumle (NT) like ved lokaliteten, kysthumle er en art som er knyttet til eng og lyngmark langs kysten, arten har trolig hatt en tilbakegang som en følge av gjengroing av kulturlandskapet. Arten besøker en rekke ulike planter, men er særlig glad i erteplanter. Det forventes at området er funksjonelt for kysthumle. Det forventes også at området vil være funksjonelt for kysthumle også etter at tiltaket er etablert.

Fremmedarter

Det forekommer spredt med sitkagran (svært høy risiko) og bergfuru (svært høy risiko) i planområdet (figur 5 og 6). Om det ikke blir gjennomført tiltak her, vil området på sikt utvikle seg mot en skog med fremmede bartrær.

Det har kommet ny informasjon om at arten Landøyde er registrert etter vår befarings i 2024. Arten ble funnet i området mellom Smiskaret og Flattvald. Arten er giftig for blant annet storfe og hest, og er derfor uønsket i og nær landbruksområder. Den er imidlertid ikke regnet som en fremmed art jf. fremmedartslista 2023, fordi den ble etablert i Norge før 1800.

Figur 5. ung plante av sitkagran (SE), foto: Håkon Brandt Fjeld den 03.06.2024

Figur 6. Trær av ulik alder med bergfuru (SE). Foto: Håkon Brandt Fjeld den 03.06.2024

Forholdet til naturmangfoldloven §§8-10

§8 Kunnskapsgrunnlaget

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.”

Feltarbeidet ble utført 03.06.24, under gode forhold for å fange opp karplanter, moser, sopp, lav. Utover disse artsgruppene er det gjort vurderinger av områdets potensiale og funksjonsverdi, særlig for registrerte arter i nærområdet. Totalt sett vurderes kunnskapsgrunnlaget som godt, sett i sammenheng med tiltakets omfang.

§9 Føre-var-prinsippet

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.”

I naturen er det alltid en grad av usikkerhet. Eventuelle beslutninger kan derfor noen ganger ha uforutsette konsekvenser. I forhold til arealet ved Bergtun vurderes det ikke å være fare for noen vesentlige konsekvenser, vi mener derfor at det ikke er behov for å vektlegge føre-var-prinsippet.

§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.”

At natur bygges ned i raskt tempo anses i dag som en av de mest alvorlige miljøutfordringene vi har. Nedbygging fører til press på biologisk mangfold, og flere og flere arter og naturtyper føres opp på rødlisten.

Kystlynghei er en rødlistet naturtype (sterkt truet - EN) som er i sterk tilbakegang. Dette skyldes i hovedsak opphørt-/reduert drift og mangel på skjøtsel i form av brenning og beite som fører til gjengroing av naturtypen. Det planlagte tiltaket berører bare en mindre andel kystlynghei og tiltakets arealomfang vurderes å være begrenset, sett i sammenheng med de store forekomstene av kystlynghei, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Fordi den største trusselen for kystlyngheiene er gjengroing, ansees også arealinngrepet som en mindre trussel for kystlyngheiene i området.

Tiltaket illustrerer imidlertid en bit-for-bit-problematikk, hvor mange små inngrep over tid fører til gradvis tap av areal, redusert kvalitet og svekkede økologiske funksjoner.

Avbøtende tiltak

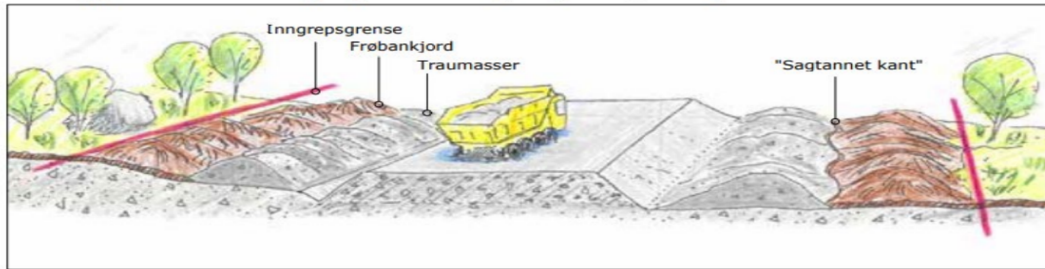
Revegetering

Det anbefales å revegetere veikanten med bruk av stedegne masser og lyngmatter. På denne måten kan en få tilbake noe av den eksisterende vegetasjonen, særlig rundt kystlyngheia.

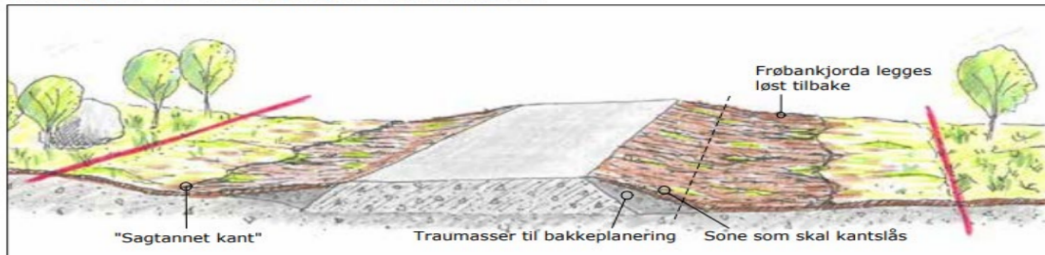
Prinsippet er skissert nedenfor:

1. Avtaking av øvre jordlag: Det øverste laget av jorden, som inneholder frøbanken, fjernes forsiktig med gravemaskin eller annet egnet utstyr. Dette laget består av frø, røtter og organiske materialer som er avgjørende for gjenoppretting av vegetasjonen. Noen mindre lyngmatter bør også bevares (eksempelvis biter på 40x40cm).
2. Transport og mellomlagring: Den oppgravde frøbankjorden transporteres til et midlertidig lagringssted. Lagringsstedet bør være skyggefullt og ha god drenering for å unngå vannlogging. Jorden legges i jevne lag for å opprettholde frøenes levedyktighet.
3. Tilbakeføring til området: Når anleggsarbeidet er fullført, tilbakeføres frøbankjorden til sitt opprinnelige område. Jorden spres jevnt over det tilrettelagte området og komprimeres svært lett for å sikre god kontakt mellom frø og jord. Der hvor marken er veldig skrin kan en legge på bevarte lyngmatter.
4. Etterbehandling: Området overvåkes og vedlikeholdes for å sikre at frøene spirer og at vegetasjonen gjenopprettes. Dette kan inkludere vanning, lusing og eventuelt tilførsel av ekstra frø eller planter dersom det er nødvendig.

Prinsipper for avtaking og mellomlagring av frøbankjord

Prinsipper for utlegging av frøbankjord

Figur 1. Figurene beskriver prinsippene i metoden der frøbankjord i denne rapporten blir kalt toppmasser og vekstnasser, traumasser blir kalt undergrunnsmasser. (Fra håndbok Statens vegvesen V271) Illustrasjon: Elisabeth Kongsbakk.

Fremmedarter

Fjerning av fremmede arter vil være nødvendig for vellykket revegetering, for videre bevaring av lokaliteten vil også fjerning av sitkagran og bergfuru være vesentlig. Det anbefales å hugge/rydde området for sitka og bergfuru. Materialet kan f.eks. brennes på stedet, der hvor den nye veien kommer.

Valg av trasé

Det ble opprinnelig gitt råd om at den sørligste trassen burde velges med hensyn til en del busker som utgjør fine hekkeplasser for stær (NT) og grønnfink (VU). Den sørlige traséen krevde imidlertid større terrenginngrep, blant annet i den registrerte kystlyngheia. I forbindelse med et tverrfaglig arbeidsmøte ble det derfor besluttet at den nordlige traséen skulle brukes, men at denne skulle trekkes 10 m sørover. Valgt trasé ligger altså mellom de to traséen i figur 3. Valgt trasé hensyntar buskvegetasjonen som fungerer som hekkeplass for rødlistede fuglearter, samt at den minimerer konflikten i kystlynghei. Trasé for overvannsledning og spillvannsledning skal også inn i vegen, slik at det ikke blir inngrep ifm. ledningstrase langs bekk og buskvegetasjon.